

PRIIMANČIOS VALSTYBĖS NARĖS PILIEČIŲ DISKRIMINAVIMO PROBLEMA

Inga Daukšienė *

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 12
Elektroninis paštas estk@mruni.lt

Pateikta 2007 m. liepos 24 d., parengta spausdinti 2007 m. rugpjūčio 31 d.

Santrauka. Šiame straipsnyje remiantis Europos Bendrijos Steigimo Sutarties 39 str. (toliau – EB sutartis) analizuojama priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos dėl pilietybės problema. Keliamas klausimas, ar priimančios valstybės narės pilietis, dirbantis savo pilietybės valstybėje narėje, patenka į EB sutarties 39 str. taikymo sritį. Šis klausimas aktualus, kai nacionalinė teisė priimančios valstybės narės piliečiams suteikia mažesnę teisių apsaugą nei Europos Bendrijos teisė ES piliečiams, dirbantiems priimančioje valstybėje narėje (toliau – ES užsieniečiai).

Pagrindinės sąvokos: laisvas darbuotojų judėjimas, diskriminacija dėl pilietybės, priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija.

Paiškinimai:

priimančioji valstybė narė – tai valstybė narė, į kurią atvyksta Europos Sąjungos pilietis, pasinaudodamas savo laisvo asmenų judėjimo teise; priimančios valstybės narės pilietis – tai Europos Sąjungos pilietis, esantis savo pilietybės valstybėje narėje; ES užsienietis – Europos Sąjungos pilietis, kuris atvyksta į priimančią valstybę narę, pasinaudodamas laisvo asmenų judėjimo teise.

ĮVADAS

Šios publikacijos tikslas – atsakyti į klausimą, ar EB sutarties 39 str. 2 dalis, įtvirtinanti diskriminacijos dėl pilietybės laisvo darbuotojų judėjimo srityje draudimą, apima ir priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos draudimą. Toks atvejis galimas, kai nacionalinės teisės apsauga savo piliečiams yra mažesnė nei EB teisės teikiama apsauga ES užsieniečiams.

Darbuotojų judėjimo laisvė yra laikoma vienu iš EB vidaus rinkos elementų, o darbuotojai migrantai – vidaus rinkos dalyviais. Todėl galėtume teigti, kad tik pastarieji patenka į EB sutarties 39 str. numatytą apsaugą. Tačiau pastaruoju metu reiškiamą nuomonė, kad ši sutarties norma turėtų užtikrinti visų asmenų – tiek ES užsieniečių, tiek priimančios narės piliečių lygybę. Tokiu atveju EB sutarties 39 str. 2 dalis, taip pat EB sutarties 12 str., įtvirtinantis bendrą diskriminacijos dėl pilietybės draudimą, įgytų naują reikšmę.

DISKRIMINACIJOS PAGAL EB SUTARTIES
39 STR. 2 DALĮ SAMPRATOS ASPEKTAI

Teisė nebūti diskriminuojamam dėl pilietybės, įtvirtinta EB sutarties 39 str. 2 dalyje, yra kartinė laisvo darbuotojų judėjimo teisė. Taip pat kaip EB sutarties 43 str. 2 dalis dėl steigimosi laisvės ir 50 str. 3 dalis dėl paslaugų teikimo laisvės, EB sutarties 39 str. 2 dalis yra specialioji norma EB sutarties 12 str., nustatančio bendrą diskriminacijos dėl pilietybės draudimą, atžvilgiu [1].

Europos Teisingumo Teismas (toliau – ETT) 1963 m. aiškindamas EB sutarties 6 str. (dabartinis 12 str.) diskriminaciją apibrėžė kaip situaciją, kai esant vienodoms aplinkybėms asmenys yra traktuojami skirtingai arba esant skirtingoms aplinkybėms asmenys traktuojami vienodai [2, 4 punktas]. 1974 m. *Hochstrass* byloje [3] ETT apibrėždamas diskriminaciją pagal EB sutarties 12 str. (tuometinis 6 str.) atkreipė dėmesį į tokio elgesio neigiamą teisinį įvertinimą: „*Panašios aplinkybės negali būti traktuojamos skirtingai arba skirtingos aplinkybės negali būti traktuojamos vienodai, jei tam nėra objektyvių pateisinimo priežasčių*“ [3, 7 punktas].

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedros lektorė.

Kaip teisinė kategorija diskriminacija EB sutartyje išimtinai siejama su draudimu [4, p. 15] ir suprantama neigiamai [5, p. 13]. Diskriminacijos draudimo termino sinonimas yra „reikalavimas elgtis vienodai“ [6, p. 381].

Diskriminacija nėra abstrakti sąvoka, ji visuomet paremta atitinkamu skirtingo elgesio pagrindu, kuris nustatomas draudžiančioje normoje. EB vidaus rinkoje draudžiama diskriminacija dėl pilietybės. Diskriminacijos pasekmė yra tai, kad esant konkrečiam skirtingo elgesio pagrindui (šiuo atveju pilietybei) skirtingos situacijos yra traktuojamos vienodai arba panašios situacijos yra traktuojamos skirtingai [6, p. 381]. Remiantis gausia ETT jurisprudencija galima teigti, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis (taip pat kitos EB sutarties normos dėl vidaus rinkos laisvių¹) draudžia ne tik tiesioginę (atvirą) diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir „visas paslėptąsias diskriminacijos formas, kurios, esant kitiems nei pilietybės pagrindams, faktiškai sukelia tokias pačias pasekmes“ (taip netiesioginę diskriminaciją ETT apibūdina, pvz., 7, 11 punktas, 8, 72/77 punktas, 9, 32 punktas, 10, 7 punktas). Netiesioginės arba paslėptos diskriminacijos draudimą suponuoja EB sutarties 39 str. 2 dalies vadinamasis „*effet utile*“ principas (apie „*effet utile*“ arba EB teisės „efektyvumo principą“ plačiau žr., pvz.: 11, 12, 13, 14].

Draudimas diskriminuoti dėl pilietybės suponuoja vienodo elgesio reikalavimą. Tai reiškia, kad su ES užsieniečiais turi būti elgiama kaip ir su priimančios valstybės narės piliečiais. Diskriminacijos draudimo principas nenustato elgesio turinio. Iš to išplaukia, kad ES užsieniečiui yra taikoma priimančios valstybės nacionalinė teisė². Dėl teisinių sistemų skirtumų ES valstybėse narėse asmens teisių apimtis ir apsaugos lygis skirtingose valstybėse narėse skiriasi. Diskriminacijos draudimo principas neapima reikalavimo suderinti teisinės sistemas, kad ES užsieniečių teisinis apsaugos lygis visose valstybėse narėse būtų panašus ar vienodas. Toks reikalavimas peržengtų EB kompetencijos ribas [5, p. 2].

UŽSIENIO ELEMENTO SĄLYGA

Laisvo darbuotojų judėjimo nuostatų, kaip ir steigimosi ar paslaugų teikimo laisvių, taikymas siejamas su teisiniais santykiais, atitinkančiais užsienio elemento sąlyga [15, p. 21; 16, p. 12, 17, 18]. Laisvo asmenų judėjimo užsienio elemento egzistavimo būtinybę patvirtina gausi ETT jurisprudencija [19, 20, 21, 22, 23, 24].

Užsienio elemento reikalavimas suponuoja bendrą taisyklę, kad ES pilietis, dirbantis savo pilietybės valstybėje, nepatenka į darbuotojų judėjimo laisvės taikymo sritį. Tačiau remiantis ETT jurisprudencija galima teigti, kad tam tikrais atvejais priimančios valstybės narės pilietis gali remtis laisvo darbuotojų judėjimo nuostatomis savo pilietybės valstybėje narėje. Tai atvejai, kai ES pi-

lietis yra naudojėsis laisvo darbuotojų judėjimo nuostatomis ir grįžta į savo pilietybės valstybę narę (grįžimo atvejai) [25, 26]. Pvz., *Kraus* byloje [26] Vokietijos pilietis galėjo remtis laisvo darbuotojo judėjimo nuostatomis Vokietijoje, kadangi įgijo teisės magistro laipsnį Jungtinėje Karalystėje ir grįžo į savo pilietybės valstybę. Iš šio ETT sprendimo plaukia išvada, kad, jei priimančios valstybės narės pilietis savo pilietybės valstybėje patenka į tokią pat padėtį kaip ir ES užsienietis, tai su juo turi būti elgiama taip pat, kaip su kitos valstybės piliečiu [27, p. 1239].

ETT jurisprudencijoje pastebima tendencija mažinti užsienio elemento svarbą, todėl nustatčius bent minimalų ar net „potencialų“ ryšį su Bendrijos teise pripažįstamas laisvo darbuotojų (atitinkamai kitų vidaus rinkos laisvių) taisyklių taikymas [žr., pvz.: 28, 29].

Kitas atvejis, kai priimančios valstybės narės pilietis gali remtis laisvo darbuotojų judėjimo nuostatomis savo pilietybės valstybėje, yra susijęs su išvykimo teise (išvykimo atvejis). ES pilietis, siekiantis palikti savo pilietybės valstybę turėdamas įsidarbinti kitoje valstybėje narėje, gali remtis laisvo darbuotojo judėjimo nuostatomis, jei nacionalinės teisės nuostatos riboja asmens išvykimo galimybę [30].

Jeigu teisinis santykis neatitinka užsienio elemento sąlygos, tai galėtume teigti, kad jis nepatenka į EB sutarties 39 str. apsaugą. Tačiau galimi atvejai, kai nacionalinė teisė suteikia mažesnę teisių apsaugą savo piliečiams nei EB teisė ES užsieniečiams, dirbantiems priimančioje valstybėje narėje. Priimančios valstybės narės piliečiai tuomet patenka į blogesnę padėtį nei ES piliečiai, dirbantys priimančioje valstybėje narėje. Todėl keltume klausimą, ar tokiu atveju, net ir nesant užsienio elemento, priimančios valstybės narės piliečiai negalėtų remtis EB sutarties 39 str. 2 dalimi.

TERMINO NUSTATYMAS

Situacija, kai priimančios valstybės narės piliečiai dėl mažesnės nacionalinės teisės apsaugos traktuojami prasčiau nei ES užsieniečiai, dirbantys priimančioje valstybėje narėje, įvardijama kaip „vietos piliečių diskriminacija“ (vok. „*Inländerdiskriminierung*“) arba „atvirkštinė diskriminacija“ (vok. „*umgekehrte Diskriminierung*“) [31].

Literatūroje terminai „priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija“ ir „atvirkštinė diskriminacija“ dažniausiai vartojami kaip sinonimai [6, p. 384].

Vis dėlto, manytume, šie terminai nėra tapatūs. Terminas „atvirkštinė diskriminacija“ (arba pozityvioji diskriminacija) reiškia prastesnį atitinkamų asmenų traktavimą kitų asmenų atžvilgiu siekiant faktinės asmenų lygybės [5, p. 2]³. Šiuo atveju pabrėžiamas tikslas – faktinė asmenų lygybė. Tuo tarpu „priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija“ reiškia, kad priimančios valstybės narės piliečiai yra traktuojami pra-

¹ Pvz., EB sutarties 184 str. 5 dalis aiškiai nustato, kad muitų prekėms įvedimas „nei teisiškai, nei faktiškai, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai neturi diskriminuoti importo nė iš vienos valstybės narės“.

² Išskyrus atvejus, kai egzistuoja nacionalinę teisę derinančios taisyklės.

³ „*Reverse discrimination*“ terminas JAV reiškia priemones, kurios siekiant užtikrinti faktinę skirtingų rasių žmonių lygybę diskriminuoja baltodžius juodaodžių atžvilgiu (pvz., papildomų vietų aukštojo mokykloje palikimas juodaodžiams).

sčiau nei ES užsieniečiai. Šiuo atveju nėra keliamas tikslas užtikrinti faktinę ES užsieniečių ir priimančios valstybės narės piliečių lygybę. Taigi atvirktinės diskriminacijos atveju pabrėžiamas faktinės asmenų lygybės reikalavimas, tuo tarpu priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos atveju – skirtinga pastarųjų ir ES užsieniečių padėtis⁴. Todėl šiame darbe bus vartojamas „priimančios valstybės narės piliečių diskriminavimo“ terminas.

KONCEPCIJOS SVARSTYMAS

Pripažinus, kad priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija yra nesuderinama su EB sutarties 39 str. 2 dalimi, tokie asmenys galėtų remtis šios normos apsauga, jei laisvo darbuotojo judėjimo nuostatos ES užsieniečiams užtikrintų didesnę teisinę apsaugą nei nacionalinės teisės nuostatos priimančios valstybės piliečiams. Šį teiginį iliustruosime ETT sprendimu *Morson und Jhanjan/Olandija* byloje [20].

Olandijos kompetentinga institucija remdamasi nacionalinės teisės nuostatomis nesuteikė leidimo gyventi šalyje Surinamio pilietei, kuri buvo Olandijos pilietės ponios *Morson*, dirbančios savo pilietybės valstybėje, šeimos narė. Ponia *Morson* remdamasi laivo darbuotojų judėjimo nuostatomis, kuriomis vadovaujantis darbuotojo šeimos nariai, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra ES piliečiai, gali naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis, kreipėsi į nacionalinį teismą. ETT preliminariniame nutarime konstatavo, kad šiuo atveju negali būti taikomos laisvo darbuotojų judėjimo nuostatos, kadangi nėra užsienio elemento – ponia *Morson* dirba savo pilietybės valstybėje. Jei ponia *Morson* būtų dirbusi ne savo pilietybės valstybėje, jos atžvilgiu būtų taikomos laisvo darbuotojų judėjimo nuostatos, dėl kurių darbuotojo šeimos nariui būtų suteiktas leidimas gyventi šalyje. Šiuo atveju Olandijos nacionalinės teisės suteikiama apsauga buvo mažesnė nei EB teisės, todėl ponia *Morson* pateko į blogesnę padėtį nei ES užsieniečiai, dirbantys Olandijoje.

Jei pripažintume, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis draudžia priimančios valstybės narės piliečių diskriminaciją, tai šiuo atveju ponia *Morson* patektų į šios normos taikymo sritį.

EB teisės doktrinoje nuomonė šiuo klausimu nėra vienareikšmė. Vieni autoriai, pritardami ETT pozicijai, pritaria tam, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis (taip pat ir EB sutarties 12 str.) neturi apimti priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos draudimo [17, 32, 33, 6, p. 242]. Kiti, iš esmės remdamiesi ES pilietybės, taip pat nediskriminuojančių laisvo darbuotojų judėjimo ribojimų draudimo koncepcijomis, teigia, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis draudžia ir priimančios valstybės narės piliečių diskriminaciją [18, 15, p. 21, 34, p. 204; 35, p. 23, 36, p. 182; 37, p. 87].

Remdamiesi ETT jurisprudencija [pvz., 19] galime teigti, kad skirtingas priimančios valstybės narės pilie-

čių ir ES užsieniečių statusas, gali būti paaiškinamas tuo, kad EB vidaus rinkos laisvių taikymas reguliuojamo dalyko atžvilgiu ribojamas užsienio elemento reikalavimu. ES pilietis, dirbantis savo pilietybės valstybėje, priklauso nacionalinei jurisdikcijai. Atitinkamai ES užsieniečiui yra taikoma darbo vietos valstybės nacionalinė teisė, kadangi EB sutarties 39 str. 2 dalis reikalauja su ES užsieniečiais elgtis kaip ir su priimančios valstybės narės piliečiais (ES užsieniečiams taikoma nacionalinė teisė). Tačiau ES užsieniečiai, skirtingai nei priimančios valstybės narės piliečiai, patenka ir į EB teisės taikymo sritį [18].

Jei pritarume pozicijai, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis draudžia priimančios valstybės narės piliečių diskriminaciją, reikėtų atsisakyti užsienio elemento kaip laisvo darbuotojų judėjimo nuostatų taikymo sąlygos.

Autoriai, teigiantys, kad priimančios valstybės narės piliečių diskriminavimas nepatenka į laisvo asmenų judėjimo taikymo sritį, iš esmės savo poziciją grindžia tuo, kad siekiant sukurti bendrą darbo rinką laisvo darbuotojų judėjimo nuostatos yra skirtos darbuotojų migracijos valstybėse narėse kliūtims panaikinti, o ne vienodai teisinei tvarkai, kuri apimtų vien vidinius valstybių narių reikalus, sukurti [6, p. 242]. Todėl, jei pripažintume, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis draudžia ir priimančios valstybės narės piliečių diskriminaciją, tai prieštarautų EB teisės *ratio legis* bei subsidiarumo principui pagal EB sutarties 5 str. [6, p. 242]. Priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija yra valstybės vidaus reikalas. Šiuo atveju reikėtų kalbėti ne apie EB sutartyje įtvirtinto nediskriminacijos dėl pilietybės principo pažeidimą, o greičiausiai apie valstybių narių konstitucijoje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimą [plačiau žr., pvz., 38, p. 8].

Autoriai, palaikantys priešingą poziciją, teigia, kad laisvas asmenų judėjimas reikalauja užtikrinti visų ES piliečių lygybę [27, p. 1237; 17; 18]. Iš esmės ši pozicija paremta „Europos piliečių“ (vok. „*Europa der Bürger*“) idėja, kuri reikalauja užtikrinti bendrą diskriminacijos dėl pilietybės draudimą, neatsižvelgiant į užsienio elementus [15, p. 21; 35, p. 23]. *Hailbronner Kay* šią poziciją grindžia ir tuo, kad laisvas darbuotojų judėjimas priskirtinas „pagrindinėms teisėms“, todėl turi būti traktuojamas labai plačiai [18].

Vokiečių autorius *Wölker Ulrich* teigia, kad, užtikrinant visų ES piliečių lygybę remiantis EB sutarties 39 str. turi būti priimtas atitinkamas Bendrijos teisės aktas, kuris nustatytų laisvo darbuotojo judėjimo nuostatų taikymą priimančios valstybės narės piliečių atžvilgiu [17]. Autorius taip pat pripažįsta, kad ETT, atsisakęs užsienio elemento reikalavimo kaip laisvo darbuotojų judėjimo nuostatų taikymo sąlygos, aiškindamas EB sutartį galėtų nustatyti bendrą visų ES piliečių lygybę [17].

Vokiečių autorius *Wissmann Hellmut*, teigdamas, kad priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija nesiderina su EB sutarties 39 str. 2 dalimi, remiasi nediskriminuojančių ribojimų draudimo koncepcija laisvame darbuotojų judėjime [1]. Autoriaus nuomone, pozicija, kad priimančios valstybės narės piliečių diskri-

⁴ Todėl šiame darbe bus vartojamas „priimančios valstybės narės piliečių diskriminavimo“ terminas.

minacija nepatenka į EB sutarties 39 str. 2 dalies taikymo sritį, iš esmės pagrįsta tuo, kad teisiniai santykiai, turintys užsienio elementą, ir valstybės vidaus teisiniai santykiai gali būti griežtai atskirti. Tačiau nuo tada, kai ETT pripažino laisvo darbuotojų judėjimo nediskriminuojančių ribojimų draudimą, valstybės vidaus teisinių santykių ir santykių su užsienio elementu skirtumas tapo nepagrįstas. Todėl, *Wissmanno Hellmuto* nuomone, priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija yra ir Bendrijos teisės reikalas tiek, kiek diskriminacijos draudimas (EB sutarties 39 str. 2 dalis) išplėtotas į nediskriminuojančių ribojimų draudimą.

Atsakydami į klausimą dėl priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos problemos, iš esmės susiduriame su dvejopais argumentais. Vienu atveju vertinami EB vidaus rinkos sukūrimo tikslai, kitu – atsižvelgiant į Bendrijos dinaminį pobūdį, – ES pilietybės ir nediskriminuojančių ribojimų draudimo koncepcijos.

EB sutarties 3 str. 1 dalies c punkte vidaus rinka apibūdinama kaip erdvė, kurioje „tarp valstybių narių panaikinamos kliūtys laisvam prekių, asmenų, kapitalo judėjimui“. Laisvas darbuotojų judėjimas – viena iš EB vidaus rinkos laisvių, kuria siekiama panaikinti kliūtis darbuotojų migracijai valstybėse narėse. Aišku, kad draudimas diskriminuoti dėl pilietybės, kitaip tariant, reikalavimas elgtis su ES užsieniečiais kaip ir su priimančios valstybės narės piliečiais yra svarbiausia priemonė kuriant bendrą darbo rinką. Tuo tarpu priimančios valstybės narės piliečių diskriminacija jokiū būdu negali būti traktuojama kaip laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis. Remiantis tuo, kas pasakyta, galima teigti, kad priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos draudimas negali išplaukti iš EB sutarties 39 str. 2 dalies, taip pat iš bendro diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principo, kuris, kaip nustatyta EB sutarties 12 str., turi būti taikomas „nepažeidžiant joje (Sutartyje – *aut. pastaba*) esančių specialių nuostatų“.

Todėl autoriaus *Wölker Ulrich* siūlymas remiantis EB sutarties 39 str. priimti teisės aktą, užtikrinantį visų ES piliečių lygybę [17], mūsų nuomone, nėra priimtinas, kadangi priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos draudimas nepatenka į šios normos taikymo sritį.

Autoriaus *Wissmanno Hellmuto* argumentas dėl laisvo darbuotojų judėjimo nediskriminuojančių ribojimų draudimo koncepcijos, manytume, yra ginčytinas. Pirmiausia reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ETT, nustatydamas nediskriminuojančių ribojimų draudimą, rėmėsi ne EB sutarties 39 str. 2 dalimi, įtvirtinančia nediskriminacijos dėl pilietybės draudimo principą, o EB sutarties 39 str. 3 dalies b punktu, nustatančiu darbuotojų teisę laisvai judėti valstybių narių teritorijoje [30, 95, 96 punktai]. ETT nuomone, kliūčių laisvam darbuotojų judėjimui gali sudaryti ne tik diskriminuojančios, bet ir su diskriminacija nesusijusios nacionalinės priemonės. Taigi ETT pripažino nediskriminuojančių laisvo darbuotojų judėjimo ribojimų draudimą siekdamas panaikinti kliūtis, trukdančias naudotis darbuotojų judėjimo laisve.

Nustačius, kad EB sutarties 39 str. 2 dalis priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos nedraudžia,

gali kilti klausimas, ar tokios diskriminacijos draudimas gali išplaukti iš kitų EB sutarties normų, pvz., iš EB sutarties 308 str., nustatančio vadinamąją lankstumo sąlygą dėl EB antrinės teisės aktų priėmimo, ar iš EB sutarties nuostatų, įtvirtinančių ES pilietybę ir ES piliečių teises [plačiau žr., pvz., 35, p. 23; 15, p. 21]. Kadangi šis klausimas nepatenka į šios publikacijos tyrimo objektą, detaliau jo nenagrinėsime.

IŠVADOS

Diskriminacijos dėl pilietybės draudimas pagal EB sutarties 39 str. 2 dalį turi savo taikymo specifiką, nulėmtą to, kad darbuotojų judėjimo laisvė yra EB vidaus rinkos pagal EB sutarties 3 str. 1 dalies c punktą sudėtinė dalis. Iš principo EB sutarties 39 str. 2 dalis neapima priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos draudimo. Nors EB teisės doktrinoje šiandien pastebima tendencija itin plačiai traktuoti nediskriminacijos dėl pilietybės principą, siejant jį su ES pilietybės institutu, sprendžiant priimančios valstybės narės piliečių diskriminacijos problemą laisvą darbuotojų judėjimą reikėtų traktuoti kaip EB vidaus rinkos elementą. Todėl su laisvo darbuotojų judėjimo taisyklėmis neturėtų būti derinamos tik priemonės, trukdančios darbuotojų migracijai valstybėse narėse.

LITERATŪRA

1. **Wissmann Hellmut.** Art. 39 EGV//begründet von Dietrich T., Hanau P., Schaub G., Erfürter Kommentar zum Arbeitsrecht, 6. neu bearbeitete Auflage, 2006.
2. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Komisija/Italija* byloje Nr. 13/63, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1963.
3. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Hochstrass/Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften* byloje Nr. 147/79, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1980.
4. **Feige Konrad.** Der Gleichheitssatz im Recht der EWG, Tübingen, 1973.
5. **Reitmaier Marion-Angela.** Inländerdiskriminierung nach dem EWG-Vertrag. Kehl am Rhein, 1984.
6. **Dietrich M.** Die Freizügigkeit der Arbeitnehmer in der Europäischen Union. Zürich, 1996.
7. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Sotgiu/ Deutsche Bundespost* byloje Nr. 152/73, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1974.
8. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Komisija/Airija* byloje Nr. 61/77, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1978.
9. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *The Queen/ Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd and others* byloje Nr. C-221/89, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1990.
10. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Scholz/Opera Universitaria di Cagliari and Cinzia Porcedda* byloje Nr. C-419/92, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1994.
11. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *van Duyn/ Home Office* byloje Nr. 41/74, Sammlung der Rechtspre-

- chung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1974.
12. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Royer Bank of Scotland plc/Eliniko Dimosio* byloje Nr. 48/75, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1976.
 13. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Colson und Kamann/Land Nordrhein-Westfalen* byloje Nr. 14/83, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1984.
 14. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Dorit Harz/Deutsche Tradax GmbH* byloje Nr. 79/83, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1984.
 15. **Kewening Wilhelm**. Niederlassungsfreiheit, Freiheit des Dienstleistungsverkehrs und Inländerdiskriminierung // Juristenzeitung (JZ), 1990.
 16. **Kirchhof Paul**. Deutsches Verfassungsrecht und europäisches Gemeinschaftsrecht//Europarecht (EuR), 1991.
 17. **Wölker Ulrich**. Kommentar Art. 48 EGV//von der Groeben/Thiesing/Ehlermann (Hrsg.), EU-/EG-Vertrag, Kommentar, 5. Aufl., Band. 1, Baden-Baden, 1997.
 18. **Hailbronner Kay**. Kommentar Art. 48 EGV//Handkommentar zum Vertrag über die Europäische Union (EUV/EGV). 6. Aufl., Köln: Losenblattwerk, 1997.
 19. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *R/Saunders* byloje Nr. 175/78, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1979.
 20. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Morson und Jhanjan/Nyderlandai* byloje Nr. 35 und 36/82, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1982.
 21. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Dzodzi/Belgija* byloje Nr. C-197/89, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1990.
 22. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Steen/Deutsche Bundespost* byloje Nr. C-332/90, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1992.
 23. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Werner/Finanzamt Aachen-Innenstadt* byloje Nr. C-112/91, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1993.
 24. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Kapasakalis/Graikija* byloje Nr. 225/95, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1998.
 25. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Regina/Bouchereau* byloje Nr. C-61/89, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1990.
 26. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Kraus/Land Baden Württemberg* byloje Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, Nr. C-19/92/1993.
 27. **Bleckmann Albert**. Europarecht, 5. Aufl. Köln, 1997.
 28. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *The Queen/Immigration Appeal Tribunal et Surinder Singh, ex parte Secretary of State for Home Department* byloje Nr. C-370/90, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1992.
 29. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Angonese/Casa di Risparmio di Bolzano* byloje Nr. C-281/98, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 2000.
 30. **Europos Teisingumo Teismo** sprendimas *Union Royale Belge de Société de Football Association/Bosman* byloje Nr. C-415/93, Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofs der Europäischen Gemeinschaften, 1995.
 31. **Birk Rolf**. Arbeitsrechtliche Regelungen der Europäischen Union//Richardi R., Wlotzke O., Münchener Handbuch zum Arbeitsrecht, 2. Auflage, 2000, München.
 32. **Troberg Peter**. Kommentar Art. 52//von der Groeben/Thiesing/Ehlermann, EU-/EG-Vertrag, Kommentar, 5. Aufl., Band. 1, Baden-Baden, 1997.
 33. **Beutler Bengt**, Bieber Roland, Pipkorn Jorn, Streil Jochen. Die Europäische Union – Rechtsordnung und Politik, 4. Aufl., Baden-Baden, 1993.
 34. **Reich Norbert**. Binnenmarkt als Rechtsbegriff//Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (EuZW), 1991.
 35. **Giannoulis Christina**. Die Idee des „Europa der Bürger“ und ihre Bedeutung für den Grundrechtsschutz, Europa-Institut Nr. 268, Saarbrücken, 1992.
 36. **Moitinho de Almeida Jose Carlos**. La libre circulation des travailleurs dans la jurisprudence de la Cour de justice (art. 48 Cee/art. 28 EEE)//Jacot-Guillarmod (Hrsg.), EWR-Abkommen. Erste Analysen, Zürich, 1992.
 37. **Klein Eckart**. Der Verfassungsstaat als Glied einer europäischen Gemeinschaft//Veröffentlichungen der Vereinigung der deutschen Staatsrechtslehrer (VVDStRL), Berlin, 1991.
 38. **Schilling Theodor**. Gleichheitssatz und Inländerdiskriminierung//Juristenzeitung (JZ), 1994.

THE PROBLEM OF DISCRIMINATION AGAINST NATIONALS OF THE HOST MEMBER STATE

Inga Daukšienė *

Mykolas Romeris University

Summary

The aim of this publication is to answer the question, whether article 39 (2) of the EC Treaty, where prohibition of discrimination on grounds of nationality in free movement of workers is laid down, includes prohibition of discrimination against nationals of the host member state as well. This case would be likely if the protection provided by national law for the nationals of the host member state was lesser than the protection provided by EC law for the EU foreigners.

Freedom of movement for workers is regarded as one of the elements of the internal market of EC, while the migrant workers are considered participants of the internal market. Therefore we would claim that only the latter workers fall under the scope of protection provided by article 39 of the EC Treaty. However, a recent opinion says that the latter clause of the Treaty should secure equality of both the EU foreigners and nationals of the host member state. The baseline of this approach is the concept of the EU citizenship and the concept of prohibition of non-discriminatory restrictions in free movement of workers.

Nevertheless, the author of this publication aims to prove the opposite approach, claiming that article 39(2) (as well as article 12) of the EC Treaty must not include prohibition of discrimination against nationals of the host member state.

Keywords: free movement of workers, discrimination on grounds of nationality, discrimination against nationals of the host member state.

* Lecturer of Department of European Union Law of Faculty of Law of Mykolas Romeris University, Lithuania.